

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringskassor

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås lagen om försäkringskassor bli ändrad så, att det blir möjligt att ordna solvensen i fråga om pensionskassor som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare så att den motsvarar den förändrade placeringsmiljön och förändringarna inom arbetspensionssystemet.

I lagen skall tas in bestämmelser om solvenskraven för pensionskassor genom att det föreskrivs om verksamhetskapital för pensionskassor som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare. Det föreslås att på samma sätt som i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolag föreskrivs om en mekanism för övervakning av solvensen som möjliggör ingripande i ett tidigare skede än förut i en pensionskassas verksamhet och således bättre tryggar de försäkrades förmåner.

Samtidigt föreslås att bestämmelserna om återbäring av en pensionskassas överskott till arbetsgivare som är delägare skall ändras. I propositionen föreslås också att en pensionskassa som beviljar frivilliga tilläggspensioner i ansvarsskulden skall kunna ta in en ny

del för periodisering av framtida indexförhöjningar av de försäkrades förmåner.

Propositionen hänför sig till en större helhet gällande revidering av solvenskraven och placeringsverksamheten i fråga om arbetspensionsanstalterna. Dessa ändringar har för arbetspensionsförsäkringsbolagens och delvis också för de övriga pensionsanstalternas del trätt i kraft i årsskiftet 1996/1997 genom ändringar av lagen om försäkringsbolag, lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, lagen om sjömanspensioner, lagen om försäkringskassor och lagen om pensionsstiftelser samt genom den lag om arbetspensionsförsäkringsbolag som trädde i kraft den 1 maj 1997.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 31 december 1997 till den del den gäller utökningen av tilläggsförsäkringsansvaret för pensionskassor som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring samt indexförhöjningsansvaret för pensionskassor som bedriver annan än lagstadgad pensionsförsäkring. Till övriga delar avses den föreslagna lagen träda i kraft den 1 januari 1998.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning och praxis

Allmänt

Genom den ändring (1292/1996) av lagen

om försäkringsbolag (1062/1979) som trädde i kraft i årsskiftet 1996/1997 höjdes solvenskraven för försäkringsbolag som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsrörelse och reviderades mekanismen för övervakning av solvensen. Genom den nya övervakningsmekanismen är det möjligt att tidigare än förut

ingripa i ett bolags verksamhet och på så sätt bättre trygga de försäkrades förmåner. Dessutom ändrades finansieringen av pensionerna så, att ändringarna möjliggör en sänkning av den ränta som används vid beräkningen av arbetspensionsanstaltens ansvarsskuld utan att det uppstår något väsentligt behov av att höja försäkringspremien. Samtidigt ändrades systemet för finansiering av pensionerna så, att det direkta beroendet mellan placeringarnas avkastningsnivå och premienivån bröts. Genom reformen styrs de ränteintäkter som motsvarar skillnaden mellan beräkningsräntan och fondräntan 1997—1999 till att förstärka verksamhetskapitalen och därefter till att komplettera det egentliga försäkringstekniska ansvaret. Dessutom utfärdades bestämmelser om hur ett arbetspensionsförsäkringsbolags nettotillgångar skall fördelas mellan ägare och försäkringstagare samt om försäkringstagarnas och de försäkrades representation i bolagets förvaltning.

Syftet med reformen är att få arbetspensionsförsäkringsbolagens solvens att motsvara den nivå som den förändrade placeringsmiljön förutsätter. Höjningen av solvenskraven, dvs. kraven gällande verksamhetskapitalet, gör det möjligt för arbetspensionsförsäkringsbolagen att så småningom ge sin placeringsverksamhet en mera marknadsbetingad inriktning. Utöver aktieplaceringar underlättas härigenom en spridning av placeringarna till utlandet.

Försäkringsbolagens solvens mäts med verksamhetskapitalet, dvs. skillnaden mellan bolagets tillgångar och skulder. Denna del av bolagets tillgångar kan användas till täckande av förluster av placeringsverksamheten. Den viktigaste av ett arbetspensionsförsäkringsbolags skulder är ansvarsskulden, genom vilken man rustar sig för förpliktelser som orsakas av de förbindelser som grundar sig på bolagets försäkringsavtal. För försäkringsverksamhetens risker rustar man sig genom det utjämningsansvar som ingår i ansvarsskulden. Verksamhetskapitalet består främst av det egna kapitalet, reserveringarna och värderingsdifferenserna samt av det ofördelade tilläggsförsäkringsansvar som de nya solvenskraven förutsätter.

Den solvensgräns som kraven gällande arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhetskapital grundar sig på beräknas riskteoretiskt med beaktande av fördelningen av placeringarna mellan olika tillgångsslag. Sol-

vensgränsen skall motsvara det belopp av verksamhetskapital som med stor sannolikhet kan uppskattas räcka minst ett år under ogynnsamma förhållanden.

I samband med ändringen av lagen om försäkringsbolag ändrades också lagen om försäkringskassor (1164/1992) så, att i den beträffande pensionskassor som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet togs in ett tillägg som gällde premieansvarets nya del, tilläggsförsäkringsansvaret, till vilket den ränteskillnad om vilken föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare (395/1961), nedan APL, kunde överföras.

Riksdagen har vid behandlingen av sitt svar på regeringens propositioner med förslag till lag om pensionsstiftelser och vissa lagar som har samband med den samt med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringskassor (RSv 177/1995 rd; RP 187 och 188/1995 rd) konstaterat att pensionskassorna och pensionsstiftelserna är betydande instanser när det gäller ordnandet av arbetspensioner och att de dessutom, med de begränsningar som beror på deras art, konkurrerar med arbetspensionsförsäkringsbolagen. Riksdagen har dessutom samtidigt ansett att regeringen, då den pågående utredningen av verksamhetskapital blir klar, skall ändra lagstiftningen så att konkurrensneutraliteten genomförs på så bred bas som möjligt, och att i fråga om pensionskassorna utreds i vilken mån det ansvar som bestäms utifrån kassans affärsresultat skall inräknas i premieansvaret. Riksdagen förutsatte dessutom, när den godkände lagarna om ändring av den ovan nämnda lagen om försäkringsbolag och de övriga lagarna i anslutning till den (1292—1297/1996), att motsvarande ändringar görs också i lagstiftningen om pensionskassor och pensionsstiftelser så, att pensionsanstaltarna fr.o.m. ingången av 1998 befinner sig i en likvärdig ställning sinsemellan.

Pensionskassornas solvens och deras möjligheter att bära risker

Inom en pensionskassa kan lagstadgat pensionsskydd enligt APL ordnas för arbetstagare hos en eller flera arbetsgivare. En pensionskassa kan också bedriva försäkringsverksamhet enligt lagen om pension för företagare (468/1969), nedan FöPL. Inom samma pensionskassa kan dessutom finnas ett tilläggs pensionsskydd, som kompletterar

det lagstadgade pensionsskyddet. Pensions-skyddet enligt APL har ordnats i pension-skassans B-avdelning och tilläggspen-sionsskyddet i dess A-avdelning. Enligt la-gen om försäkringskassor är en pensionskas-sas verksamhetssektor begränsad. De pen-sionskassor som bedriver verksamhet enligt APL är i allmänhet branschvisa, av vilket följer att deras verksamhetssektor kan omfat-ta tiotals, t.o.m. hundratals arbetsgivare. En arbetsgivare som betalar försäkringspremier enligt lagen om försäkringskassor till en pensionskassa blir delägare.

Delägarnas försäkringspremie till pensionskassan

I fråga om pensionskassor som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring och i regel också i fråga om andra pensionskassor be-stäms försäkringspremien så, att i försäk-ringspremier uppbärs det belopp som utöver avkastningen av placeringarna behövs för täckande av pensionskassans alla kostnader. På nivån på de försäkringspremier som en pensionskassa uppbär inverkar särskilt av-kastningen av pensionskassans placerings-verksamhet och pensionskassans driftkost-nader samt försäkringsbeståndets struktur. Ett eventuellt överskott av placeringsverk-samheten med avseende på avkastningskra-vet i fråga om placeringarna, dvs. beräk-ningsräntan, har omedelbart återburits till arbetsgivarna som är delägare genom en sänkning av försäkringspremien. På motsva-rande sätt har ett underskott av placerings-verksamheten ökat behovet av försäkrings-premier. En pensionskassa har således inte kunnat överföra ett eventuellt överskott så, att det skulle öka solvensen, vilket skulle minska premietrycket vid ett eventuellt un-derskott. I fråga om en kassa som bedriver tilläggs pensionsförsäkring har situationen också kunnat leda till onödigt stora indexför-höjningar. Pensionskassorna skiljer sig i frå-ga om fastställandet av premien från arbets-pensionsförsäkringsbolagen, beträffande vil-ka en realisering av risker i placeringsverk-samheten inte på samma sätt inverkar på arbetsgivarens försäkringspremie.

Pensionskassans ansvarsskuld

Pensionskassornas fonderingsteknik mot-svarar huvudsakligen de metoder och be-stämmelser som försäkringsbolagen tilläm-

par. Den ansvarsskuld som en pensionskas-sas pensioner medför skall vara täckt i sin helhet. Det utjämningsansvar som ingår i ansvarsskulden för en pensionskassa som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare skyddar pensionskassan mot tillfälliga växlingar i försäkringsverksam-heten. Utjämningsansvaret kan inte användas för utjämning av tillfälliga växlingar i fråga om resultatet av pensionskassans placerings-verksamhet.

Bestämmelserna om täckning

Bestämmelserna om täckning för pension-skassornas ansvarsskuld gäller täckande av en pensionskassas ansvarsskuld i dess hel-het, och täckningen har inte specificerats enligt de olika avdelningarna. Bestämmelser-na om täckning för pensionskassornas an-svarsskuld ändrades fr.o.m. ingången av 1996 så, att de i tillämpliga delar motsvarar försäkringsbolagens motsvarande bestämmel-ser (lag 1777/1995 och förordning 1781/1995). Avsikten med de nya bestäm-melserna om täckningens art och spridning är att minska riskerna i placeringsverksam-heten. Efter reformen värderas täckningen för ansvarsskulden enligt det gängse värdet. I fråga om ikraftträdandet av kraven på täck-ning tillämpas en övergångsbestämmelse fram till 2005. Ett eventuellt underskott i täckningen leder till särskilda övervaknings-åtgärder från social- och hälsovårdsministeri-ets sida och i extrema fall, om man inte får bukt med underskottet, till upplösning av pensionskassan.

Eget kapital

På grund av pensionskassornas bok-slutspraxis har pensionskassorna inga bety-dande poster av eget kapital som uppkommit genom överskott. Lagstiftningen utgör inget hinder för att bokslutet uppvisar ett över-skott. Ett bokslut med överskott medför dock skattepåföljder för pensionskassan. Dessutom har den skattemässiga behandlin-gen av räntan på pensionskassornas garantika-pital varit ogynnsammare än i fråga om för-säkringsbolagen.

Delägarnas betalningsskyldighet

Pensionskassorna gör i allmänhet upp ett s.k. nollbokslut på ovan nämnt sätt, och en

försäkringspremie fastställs för delägarna på det sätt som föreskrivs i stadgarna. Eftersom pensionskassans alla kostnader skall täckas med försäkringspremierna, ansvarar de delägare som hör till pensionskassans verksamhetssektor solidariskt för också de övriga delägarnas förpliktelser.

Pensionsanstaltarnas gemensamma ansvar

I lagen om pension för arbetstagare bestäms för trygghet av de försäkrades förmåner dessutom om ett lagstadgat gemensamt ansvar i det fallet att pensionsanstalten går i konkurs. Om det gemensamma ansvaret bestäms i 12 § APL. Avsikten är dock att det gemensamma ansvaret endast skall vara ett sista medel för trygghet av de försäkrades förmåner, och å andra sidan har övriga borgenärers tillgodohavanden inte tryggats genom det.

Pensionskassornas solvens

Trots att i lagen om försäkringskassor inte föreskrivs om pensionskassornas verksamhetskapital, kan pensionskassornas nuvarande ställning med avseende på solvensen utredas på basis av deras bokslut och kalkyler gällande värderingsdifferenserna. De kalkylerade beloppen av verksamhetskapitalen varierar i hög grad i fråga om de olika pensionskassorna. I verksamhetskapitalen har inräknats det egna kapitalet och reserveringarna enligt balansräkningen samt värderingsdifferenserna i fråga om tillgångarna på basis av de kalkyler som pensionskassorna tillställt social- och hälsovårdsministeriet. Verksamhetskapitalet uppgick 1996 till i genomsnitt 18,5 % av ansvarsskulden i fråga om de pensionskassor som bedrev verksamhet enligt APL. Huvudparten, dvs. i genomsnitt 16,9 procentenheter, bestod av värderingsdifferenser i fråga om tillgångarna. Värderingsdifferenserna har huvudsakligen uppkommit av fastigheter, som pensionskassorna äger i förhållandevis större omfattning än de övriga pensionsanstalterna.

1.2. Bedömning av nuläget

Pensionskassornas verksamhet avviker från arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet bl.a. genom den begränsade verksamhetssektorn, arbetsgivar- eller branschinriktningen, förvaltningsstrukturen, fastställandet

av försäkringspremierna och skillnaderna i fråga om placeringsverksamheten. Dessutom skiljer sig pensionskassorna i hög grad från varandra t.ex. när det gäller storlek och placeringsstrategi. Skillnader jämfört med pensionsstiftelserna är i allmänhet en bredare verksamhetssektor och delägarstruktur, olika regler beträffande de försäkrades deltagande i beslutsfattandet och det utjämningsansvar som ingår i ansvarsskulden.

Också pensionskassornas placeringsmiljö har förändrats väsentligt på grund av att den obligatoriska kreditförsäkringen gradvis har slopats fr.o.m. den 31 december 1993 och på grund av liberaliseringen av kapitalmarknaden, ändringen av skattelagstiftningen så att den i mindre grad gynnar främmande kapital, den avtagande inflationen och de sänkta marknadsräntorna. Förändringen i placeringsmiljön har medfört ett behov av att finna ersättande placeringsobjekt och samtidigt ompröva pensionskassornas hela placeringspolitik.

Pensionskassornas nya placeringar har under den senaste tiden i hög grad inriktats på statens masskuldebrevslån. Masslånens andel av alla placeringar var 34 % i pensionskassorna 1996. Fastigheternas andel var 36 %, andelen placeringar i marknadspengar 16 %, aktiernas andel 8 % och placeringslånen 6 %. Bestämmelserna om arten och spridningen av pensionskassornas täckning minskar delvis riskerna i placeringsverksamheten, men de förutsätter också placering i olika instrument. Pensionskassorna tvingas således nu och i synnerhet i framtiden att bedriva sin placeringsverksamhet under annorlunda förhållanden än tidigare.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Syftet med propositionen är att pensionskassorna i fråga om solvenskraven i tillämpliga delar skall ges en likadan ställning som de övriga arbetspensionsanstalterna så, att det råder en så stor konkurrensneutralitet som möjligt mellan de olika pensionsanstalterna. Ändringarna gällande verksamhetskapitalet i denna proposition gäller den lagstadgade pensionsförsäkringen, och syftet med dem är att öka pensionsanstalternas förmåga att bära risker. Om också annan än lagstadgad pensionsförsäkring har ordnats

vid en pensionskassa, förutsätter skapandet och införandet av regler om verksamhetskaptal att de medel som motsvarar ansvarsskulden enligt lagen om pension för arbetstagare hålls åtskilda.

Målet för pensionskassornas placeringsverksamhet är att trygga finansieringen av pensionerna dels genom tryggande av placeringarna, dels genom en så god avkastning som möjligt. Pensionskassornas placeringsmiljö har förändrats väsentligt under de senaste åren. Ett av de centrala syftena med propositionen är att ändra de bestämmelser som hänför sig till pensionskassornas placeringsverksamhet så, att pensionskassorna kan agera i den förändrade situationen på det sätt som målen för arbetspensionssystemet förutsätter. Detta förutsätter bl.a. att pensionskassorna, utan att tryggheten i fråga om de försäkrades förmåner blir lidande, skall kunna placera i t.ex. aktier och andra riskfyllda objekt. Pensionskassornas nuvarande solvensbuffertar har i praktiken begränsat valet av placeringsobjekt.

Dessutom föreslås det att placeringsverksamheten som långsiktigt mål skall ha en högre nivå på avkastningen, vilket kan bidra till att minska trycket på höjning av arbetspensionspremien och på så sätt stöda pensionssystemets hållbarhet. De placeringsinstrument vars förväntade avkastning är högre än genomsnittet uppvisar också större variationer i värde och avkastning än genomsnittet. Av den anledningen förutsätter en större inriktning på denna typ av placeringsinstrument att pensionskassornas möjligheter att klara av dessa växlingar förbättras väsentligt. Detta förutsätter att de buffertar som finns för att växlingar i placeringsverksamheten skall kunna klaras av och således särskilt verksamhetskaptalet förstärks. Samtidigt skall den övervakningsmekanism som gäller solvensen ändras så, att det blir möjligt att upptäcka problem i anslutning till en pensionskassas solvens tidigare och att ingripa i tid för att lösa dem och på så sätt bättre trygga de försäkrades förmåner.

Verksamhetskaptalet skall vara tillräckligt för att pensionskassan med dess hjälp skall klara av förväntade växlingar i värde och avkastning när det gäller aktier, fastigheter, maskuldebrev och andra tillgångsposter som utgör täckning för ansvarsskulden. Å andra sidan innebär en ökning av verksamhetskaptalet extra kostnader. Eftersom det är fråga om en lagstadgad försäkringsgren,

skall verksamhetskaptalen inte utökas mer än vad som krävs för att placeringsriskerna skall kunna hanteras.

Vid dimensioneringen av kraven gällande verksamhetskaptalet skall uppmärksamhet fästas förutom på behoven på kort sikt också på hur pensionskassorna klarar sig på längre sikt. Dessutom skall kraven gällande verksamhetskaptalet utformas så att de är beroende av hur pensionskassans placeringar är fördelade.

Avsikten är att den avkastning av placeringsverksamheten som motsvarar den ränteskillnad som uppstod till följd av att beräkningsräntan och fondräntan skiljdes åt i årsskiftet 1996/1997 på lång sikt skall användas för tryggande av pensionerna och för bevarande av fonderingsgraden. Under 1997—1999 används denna del av avkastningen av placeringarna dock för stärkande av pensionsanstaltens verksamhetskaptal.

Propositionen grundar sig på ett uttalande i riksdagens svar på regeringens propositioner med förslag till lag om pensionsstiftelser och vissa lagar som har samband med den samt med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringskassor (RSv 177/1995 rd; RP 187 och 188/1995 rd) enligt vilket i fråga om pensionskassorna bör utredas i vilken mån det ansvar som bestäms utifrån kassans affärsresultat skall inräknas i premieansvaret. I propositionen föreslås också bestämmelser om möjlighet för en pensionskassa som bedriver annan verksamhet än verksamhet enligt APL att i ansvarsskulden ta in en ny del för periodisering av framtida indexförhöjningar av de försäkrades förmåner.

2.2. De viktigaste förslagen

De förslag som gäller pensionskassornas solvenskrav grundar sig på en promemoria av en arbetsgrupp som utrett pensionskassornas solvens (PM 1997:19 av social- och hälsovårdsministeriets solvensarbetsgrupp).

Det föreslås att bestämmelser om verksamhetskaptalet hos pensionskassor som bedriver lagstadgad arbetspensionsföräkring skall utarbetas. Dessutom föreslås att de olika risker som är förknippade med olika placeringsinstrument beaktas i kraven på så sätt att gränserna gällande verksamhetskaptalet blir beroende av hur pensionskassans placeringar är fördelade. Dessutom föreslås att ett alarmsystem (ett s.k. early warning-system) fogas till solvensmekanismen. Med detta

system avses nya gränsvärden ovanför minimibeloppet av verksamhetskapalet, som när de underskrids varnar både pensionskassan och social- och hälsovårdsministeriet, som sköter försäkringsövervakningen, om att pensionskassans ställning har försvagats, och med anledning av vilka pensionskassans styrelse måste förbättra pensionskassans solvens på de sätt som anges nedan. Till utökningen av verksamhetskapalet används en del av intäkterna av placeringarna, vilken styrs till tilläggsförsäkringsansvaret, som utgör en del av ansvarsskulden.

Den föreslagna solvensmekanismen består av flera gränser och zoner mellan dem som följer. Siffrorna som anger nivåkraven motsvarar pensionskassornas nuvarande genomsnittliga placeringsfördelning.

Gränser, % av ansvarsskulden

..... ca 28 %
övre gräns (rimlighetsprincipen)

MÅLSATT ZON

..... ca 14 %
nedre gräns (trygghetsprincipen)

BEGRÄNSNINGSZON

..... ca 7 %
solvensgräns

KRISZON

..... ca 2,3 %
minimibelopp av verksamhetskapalet

Finns en pensionskassas verksamhetskapalet inom den målsatta zonen enligt figuren, begränsas verksamheten inte i egentlig mening. Inom begränsningszonen bör pensionskassan däremot i enlighet med trygghetsprincipen förbättra sin solvens genom avkastning av placeringsverksamheten eller försäkringspremier. Denna skyldighet föreslås öka ju mera pensionskassan närmar sig kriszonen. Om pensionskassans verksamhetskapalet sjunker under solvensgränsen och hamnar inom kriszonen enligt figuren, måste den avkastning av placeringsverksamheten som överskrider beräkningsräntan i sin helhet överföras till verksamhetskapalet. Dessutom skall solvensen förbättras genom försäkringspremier, om andra medel inte finns att tillgå.

Om det blir uppenbart att pensionskassans verksamhetskapalet kommer att sjunka under

solvensgränsen, skall pensionskassan utarbeta och till ministeriet överlämna en plan för återställande av en sund finansiell ställning för pensionskassan. I planen skall visas att pensionskassans solvens genom höjning av försäkringspremien eller på annat sätt inom ett år kommer att överskrida solvensgränsen. Om pensionskassans verksamhetskapalet understiger minimibeloppet av verksamhetskapalet, skall pensionskassan tillställa ministeriet en kortsiktig finansieringsplan, och kassan har tre månader på sig att förbättra solvensen så att den befinner sig på den nivå som lagen föreskriver. Om pensionskassan inte lyckas med detta skall den upplösas.

Nivån på de föreslagna solvensgränserna baserar sig på riskteoretiska analyser av växlingarna i avkastningen av och värdet på pensionskassans placeringsstillgångar utgående från olika fördelning av tillgångarna och olika tidsperioder. Behovet av verksamhetskapalet har analyserats med beaktande av de olika tillgångsslagens egenskaper och deras ömsesidiga beroendeförhållanden såväl på kort sikt som på lång sikt. Behovet av verksamhetskapalet har ställts i relation till ansvarsskulden. Solvensgränsen har dimensionerats utgående från att en pensionskassa med stor sannolikhet klarar ett års placeringsförluster utan att man blir tvungen att anlita det solidariska ansvaret enligt APL.

De utförda analyserna visar att när behovet av verksamhetskapalet i förhållande till placeringsriskerna granskas under en ettårsperiod, borde en pensionskassas verksamhetskapalet, när fördelningen av placeringsstillgångarna motsvarar APL-pensionskassornas genomsnittliga placeringsbestånd vid utgången av 1996, vara ca 7 % av ansvarsskulden för att pensionskassan med stor sannolikhet skall vara funktionsduglig under granskningsperioden. Om granskningsperioden är tre år, ökar kravet beträffande verksamhetskapalet till ca 14 %.

Behovet av verksamhetskapalet är i hög grad beroende av hur placeringarna är fördelade. T.ex. i fråga om en pensionskassa vars tillgångar så gott som helt består av finansmarknadsinstrument och placeringsriskerna således är förhållandevis små, är solvensgränsen ca 6 % av ansvarsskulden. Å andra sidan är solvensgränsen ca 16 % av ansvarsskulden i fråga om en pensionskassa vars placeringsrisker är större inom ramen för begränsningarna enligt förordningen om täckning för pensionskassornas ansvarsskuld

(1781/1995). Att gränserna gällande verksamhetskapitalet är beroende av placeringsfördelningen betyder att gränserna är på olika nivåer för pensionskassor med olika placeringsstrategier. T.ex. placering i aktier och fastigheter förutsätter en större riskbuffert än placeringar i penningmarknadsinstrument, eftersom deras värde och avkastning varierar mera.

Den målsatta zonens nedre gräns fungerar som signal för att pensionskassans solvens behöver förbättras och övervakningen effektivteras. Granskningsperioden är då längre, tre år, för att det skall finnas tillräckligt med tid för korrigerande åtgärder. Därför föreslås att den nedre gränsen för den målsatta zonen skall vara dubbelt så stor som solvensgränsen.

Utökningen av verksamhetskapitalen så att de når upp till den målsatta nivån sker 1997—1999 huvudsakligen med hjälp av den avkastning av placeringsverksamheten som uppkommer av skillnaden mellan beräkningsräntan och fondräntan. Detta blev möjligt genom den ändring (1296/1996) av lagen om försäkringskassor som trädde i kraft den 1 januari 1997. Till ansvarsskulden fogades då en ny post, tilläggsförsäkringsansvaret. Tilläggsförsäkringsansvaret kan i vissa fall upplösas för täckande av förluster till följd av en pensionskassas placeringsverksamhet. De tillgångar som motsvarar det kan således hänföras till verksamhetskapitalet. I social- och hälsovårdsministeriets föreskrifter och i de grunder för beräkning av ansvarsskulden som ministeriet fastställer bestäms om överföringar till den ifrågakvarande ansvarsdelen och om dess upplösning.

Om detaljerna beträffande kopplingen mellan de krav som ställs på verksamhetskapitalet, dvs. solvensgränsen, och fördelningen av placeringarna skall bestämmas genom förordning på samma sätt som i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolagen.

De föreslagna ändringarna har betydelse särskilt vid grundandet av en ny APL-pensionskassa. För att den nya kassan skall uppfylla kraven gällande verksamhetskapitalet, skall pensionskassan förses med ett tillräckligt stort garantikapital eller en tillräckligt stor grundfond samt tilläggsförsäkringsansvaret utökas genom försäkringspremier, eftersom pensionskassorna till en början inte har några andra poster som kan hänföras till verksamhetskapitalet, och eftersom

det kommer att ta lång tid att utöka verksamhetskapitalet genom avkastningen av placeringar. För att de försäkrades förmåner skall kunna tryggas måste dock samma solvensnivå förutsättas av en ny pensionskassa som av existerande pensionskassor.

Det föreslås att pensionskassor som bedriver annan än lagstadgad pensionsförsäkring skall ha möjlighet att ta in en ny del (indexförhöjningsansvar) i sin ansvarsskuld. Denna del av ansvaret är närmast avsedd för periodisering av framtida indexförhöjningar av de försäkrades förmåner, och den får användas för andra ändamål endast om det är fråga om en sådan ökning av ansvarsskulden som beror på ändring av beräkningsgrunderna.

På grund av de föreslagna nya solvensbestämmelserna föreslås det att bestämmelserna om återbetalning av pensionskassans medel till arbetsgivare i vissa fall skall ändras. Bestämmelserna gäller endast pensionskassor som bedriver verksamhet enligt APL.

Om vid en pensionskassa utöver lagstadgat pensionsskydd har ordnats kompletterande tilläggsskydd, förutsätter skapandet och införandet av regler om verksamhetskapitalet att de medel som motsvarar ansvarsskulden enligt APL skiljs åt.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Den ändring av finansieringstekniken i fråga om APL-pensioner som genomfördes vid ingången av 1997 och enligt vilken ränteintäkterna bestående av skillnaden mellan beräkningsräntan och den s.k.fondräntan i fråga om ansvarsskulden överförs till tilläggsförsäkringsansvaret, innebär för pensionskassornas del en överföring av ca 0,6 miljarder mark till APL-pensionskassornas sammanlagda verksamhetskapital 1997—1999. I övrigt är det svårt att i detta nu uppskatta propositionens övriga verkningar i fråga om samhällsekonomin.

Skapandet av verksamhetskapital stärker pensionskassornas solvens och bidrar för sin del till tryggandet av de lagstadgade pensionerna. Utgångspunkten för propositionen är att en bättre avkastning på placeringarna eftersträvas genom spridning av pensionskassornas placeringar. I synnerhet börsaktierna är förknippade med en högre förväntad avkastning jämfört med många andra placeringar. Om förväntningarna beträffande hög-

re avkastning uppfylls, minskar detta givetvis på lång sikt trycket att höja försäkringspremierna. Om utvecklingen går i motsatt riktning ökar i stället höjningstrycket. Det är dock att märka att syftet med den reform som gäller verksamhetskapalet inte är att aktieplaceringarnas roll i pensionskassornas placeringsverksamhet skall bli mycket omfattande, eftersom en bättre avkastning i allmänhet också är förknippad med en större risk. Syftet med bestämmelserna om spridning av placeringarna är att avkastningen av en diversifierad portfölj på lång sikt förbättras jämfört med i dag, och att avkastningen samtidigt är jämnare och därigenom bättre kan förutses.

Pensionskassornas placeringsstruktur är inte enhetlig, och den varierar mera än i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolagen. Om propositionens mål förverkligas kan denna struktur i vissa fall ändras väsentligt.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen ställer nya krav på övervakningen av pensionskassorna både när det gäller placeringsverksamheten och när det gäller solvensen. Ändringarna förutsätter därför att övervakningen blir tillräckligt effektiv, omfattande och tillförlitlig när det gäller såväl pensionskassorna och revisionen som social- och hälsovårdsministeriet i egenkap av tillsynsmyndighet. I synnerhet pensionskassans styrelses ansvar betonas, och dess uppgifter ökar i och med reformen. Effektiveringen av ministeriets övervakning har dock inga statsekonomiska verkningar, eftersom kostnaderna för försäkringsövervakningen finansieras med försäkringstillsynsavgiften med stöd av lagen om bestridande av kostnaderna för försäkringsinspektionen (479/1944).

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteupdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen grundar sig på de förslag som lagts fram av en arbetsgrupp som utrett frågan om pensionskassornas solvens (social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior, 1997:19). Arbetsgruppen har i sitt arbete beaktat de motsvarande bestämmel-

serna som gäller arbetspensionsförsäkringsbolag samt de synpunkter som riksdagen lade fram i social- och hälsovårdsutskottets betänkande (SLUB 42/1996 rd) enligt vilka pensionsstiftelserna och pensionskassorna fr.o.m. ingången av 1998 kunde ges en så likadan ställning som arbetspensionsförsäkringsbolagen som möjligt och en konkurrensneutral situation skapas. Företrädare för pensionskassorna har deltagit i arbetsgruppens arbete, och dessutom har social- och hälsovårdsministeriet hört Försäkringskassornas Förening samt den beräkningsgrundssektion som Arbetspensionsanstaltens Förbund tillsatt.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

5.1. Ikraftträdande

Den reform som trädde i kraft i årsskiftet 1996/1997 genom lagarna (1292—1297/1996) gällde endast delvis pensionskassorna, då för dem skapades en motsvarande till ansvarsskulden hörande del för utökning av verksamhetskapiet genom ränteöverföringar 1997—1999 som hos arbetspensionsförsäkringsbolagen (tilläggsförsäkringsansvar). Med tanke på såväl de förändringar som skett i placeringsmiljön som konkurrensneutraliteten mellan pensionsanstalterna är det motiverat att en totalreform genomförs så snabbt som möjligt för pensionskassornas del.

För att pensionskassornas verksamhetskapiet skall kunna utökas redan 1997, föreslås att de reformer som gäller utökning av tilläggsförsäkringsansvaret i fråga om pensionskassor som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet samt indexförhøjningsansvaret i fråga om pensionskassor som bedriver annan än lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet skall träda i kraft redan den 31 december 1997 och de övriga ändringarna den 1 januari 1998. Om i en pensionskassa har ordnats både skydd enligt lagen om pension för arbetstagare och frivilligt tilläggs pensionsskydd, föreslås att bestämmelserna om verksamhetskapiet i sin helhet skall träda i kraft samtidigt som särskiljandet av avdelningarnas medel den 1 januari 1999, men till den del som gäller utökningen av tilläggsförsäkringsansvaret dock den 31 december 1997.

5.2. Samband med andra lagar

Regeringen har för avsikt att till riksdagen avlåta en proposition gällande motsvarande solvensbestämmelser också för pensionsstiftelsernas del.

I lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968), *nedan näringskattelagen* och i förmögenhetsskattelagen (1537/1992) gjordes i årsskiftet 1996/1997 en del ändringar. Ändringarna gällde förutom arbetspensionsförsäkringsbolagen också pensionskassorna och pensionsstiftelserna.

Överföringar till den nya delen av ansvarsskulden är avdragbara i pensionskassornas beskattning. Detta möjliggör överföring av skillnaden mellan den beräkningsränta som avses i APL och fondräntan till den ifrågasvarande ansvarsdelen utan skattepåföljder. Ansvarsskulden inklusive den nya ansvarsdelen (tilläggsförsäkringsansvaret) är avdragbara i pensionskassans förmögenhetsbeskattning (34 § förmögenhetsskattelagen). Likaså är en delägars försäkringspremie avdragbar i delägens beskattning till den del den motsvarar en överföring till den nya delen av ansvarsskulden.

Däremot är en överföring av ränteskillnaden till tilläggsförsäkringsansvaret inte avdragbar i pensionskassans beskattning i fråga om andra poster än den ovan nämnda. Enligt förslaget skall också andra poster kunna överföras till tilläggsförsäkringsansvaret. Också till dessa delar förutsätter förslagen således att motsvarande skattelagar ändras, för undvikande av skattepåföljder.

De överföringar som görs till den nya delen av ansvarsskulden, som är avsedd för periodisering av indexförhöjningar av tilläggspensioner, skall vara avdragbara i beskattningen som överföringar till ansvarsskulden. Sådana överföringar skall första gången kunna göras i bokslutet för innevarande år.

För att verksamhetskapitalet skall kunna utökas också genom garantikapitalet, bör den ränta som betalas på en pensionskassas garantikapital behandlas enligt samma principer som räntan på ett ömsesidigt försäkringsbolags garantikapital.

Ikraftträdandet av denna lag förutsätter att regeringen avlåter propositioner gällande nödvändiga ändringar av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och förmögenhetsskattelagen, och att ändringarna träder i kraft samtidigt.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

8 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader för en pensionskassa skall hållas åtskilda i fråga om den lagstadgade verksamheten och annan verksamhet. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om detta.

Inom en pensionskassa kan för arbetstagarer hos en eller flera arbetsgivare ordnas lagstadgat grundpensionsskydd enligt APL, lagstadgat tilläggspensionsskydd samt pensionsskydd enligt FöPL. Dessutom kan i samma pensionskassa också finnas ett frivilligt tilläggspensionsskydd som kompletterar det lagstadgade pensionsskyddet. Dessa olika försäkringsgrenar har definierats i pension-

skassans stadgar avdelningsvis så, att bl.a. de förmåner och försäkringspremier och den ansvarsskuld som hänför sig till dem behandlas skilt. Bestämmelserna om täckning för pensionskassornas ansvarsskuld gäller täckningen för en pensionskassas ansvarsskuld som helhet, och täckningen har inte uppdelats enligt avdelning. Som en följd av detta är en pensionskassas tillgångar och dess intäkter och kostnader en helhet, som inte uppdelats avdelningsvis.

Riksdagen har vid behandlingen gällande sitt svar på regeringens propositioner med förslag till lag om pensionsstiftelser och vissa lagar som har samband med den samt med förslag till lag om ändring av lagen om försäkringskassor bl.a. ansett att pensionskassorna vid sidan av pensionsstiftelserna och arbetspensionsförsäkringsbolagen är en

alternativ form för ordnande av pensionskydd enligt lagen om pension för arbetstagare och ansett att regeringen, då utredningen gällande verksamhetskapital blir klar, ändrar lagstiftningen så att konkurrensneutraliteten genomförs på så bred bas som möjligt. Riksdagen förutsatte dessutom, när den godkände lagarna om ändring av lagen om försäkringsbolag och vissa övriga lagar som har samband med den (1292—1297/1996) att motsvarande ändringar görs också i lagstiftningen om pensionskassor och pensionsstiftelser så, att pensionsanstalterna befinner sig i en likvärdig ställning fr.o.m. ingången av 1998.

För att likadana solvensregler skall kunna skapas för sådan verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare som bedrivs inom en pensionskassa som för andra pensionsanstalter som bedriver verksamhet enligt nämnda lag, skall av pensionskassorna förutsättas att de tillgångar samt intäkter och kostnader som hänför sig till den lagstadgade verksamheten hålls separat.

7 kap. Försäkringspremier, ansvarsskuld och verksamhetskapital

Det föreslås att rubriken för kapitlet kompletteras beträffande verksamhetskapitalet.

79 §. I 2 mom. föreslås en precisering av definitionen av tilläggsförsäkringsansvaret för en pensionskassa som bedriver lagstadgad verksamhet, som trädde i kraft den 1 januari 1997, samt bestäms om indexförhøjningsansvaret för en pensionskassa som bedriver annan än lagstadgad verksamhet. Tilläggsförsäkringsansvaret skall enligt förslaget motsvara arbetspensionsförsäkringsbolagens s.k. ofördelade tilläggsförsäkringsansvar. Det ofördelade tilläggsförsäkringsansvaret är försäkringstagarnas ansvar för sådana tilläggsförmåner som arbetspensionsförsäkringsbolaget inte har förbundit sig till i försäkringsavtal, och som kan användas både för att täcka förlust som uppkommit till följd av en ändring av beräkningsgrunderna, dvs. en ökning av ansvarsskulden, och andra förluster på ett sätt som social- och hälsovårdsministeriet beslutar om. Tilläggsförsäkringsansvaret är framför allt avsett för upprätthållandet av pensionskassans solvens. Eftersom tilläggsförsäkringsansvaret är en del av ansvarsskulden, regleras dess användning i de grunder som social- och hälsovårdsministeriet utfärdar och fastställer.

Vid försäkring enligt APL bekostar pensionsanstalterna gemensamt fondkompletteringar som föranleds av ändring av beräkningsgrunderna. I praktiken kan dock en sådan situation uppstå att en enskild pensionskassas utjämningsansvar på grund av förlust i en riskörelse sjunker i så hög grad att det är nödvändigt att ändra beräkningsgrunderna och komplettera ansvaret. Med övriga förluster avses närmast sådan förlust av placeringsverksamheten som beror på att den avkastning som förutsatts av ansvarsskulden inte är lika stor som beräkningsräntan. De föreslagna ändringarna gör det möjligt att beakta den ifrågavarande delen av ansvaret i verksamhetskapitalet för en försäkringskassa som bedriver lagstadgad arbetspensionsförsäkring. Detta förbättrar pensionskassornas möjligheter att rusta sig för risker i anslutning till placeringsverksamheten. Tilläggsförsäkringsansvaret kan också användas för att sänka försäkringspremierna när solvensen tillåter på ett sätt som social- och hälsovårdsministeriet beslutar om. Närmare bestämmelser om användningen av tilläggsförsäkringsansvaret fogas till lagen i anslutning till bestämmelserna om övervakningsmekanismen.

Det föreslås att 2 mom. beträffande pensionskassor som bedriver annan än enbart lagstadgad pensionsförsäkring ändras så att pensionskassan kan inkludera en ny del (*indexförhøjningsansvar*) i sin ansvarsskuld. Denna del av ansvaret är närmast avsedd för periodisering av framtida indexförhøjningar av de försäkrades förmåner, och den kan användas för annat ändamål endast om det gäller täckande av en förlust som beror på ändringar i beräkningsgrunderna. Livförsäkringsbolagen har en motsvarande del av premieansvaret som bildats för att periodisera försäkringstagarnas tilläggsförmåner och som inte får användas för annat än för förlust som uppkommit på grund av ändringar i beräkningsgrunderna.

För en pensionskassa som bedriver annan verksamhet än verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare skall det enligt förslaget vara möjligt att överföra det årliga överskottet av placeringsverksamheten till det nya indexförhøjningsansvaret, som dock inte kan användas för täckande av underskott av placeringsverksamheten på samma sätt som den lagstadgade verksamhetens tilläggsförsäkringsansvar. Användning av överskott av placeringsverksamheten för pe-

riodisering av indexförhöjningar skall på samma sätt vara möjlig för pensionskassor vilkas försäkringspremie bestäms på annat sätt än enligt ett s.k. nollbokslut, t.ex. när en fast premie har fastställts på förhand.

Indexförhöjningsansvaret jämte de regler som hänför sig till överföringen av det skall definieras i beräkningsgrunderna för pensionskassan, för vilka ministeriets fastställelse skall skaffas. Eftersom det är nödvändigt att uppställa villkor gällande bl.a. maximibeloppet för och användningen av denna nya del av ansvarsskulden, skall ministeriet meddela närmare föreskrifter om de krav som gäller beräkningsgrunderna.

83 a §. Det föreslås att till paragrafen fogas nya 3 och 4 mom., i vilka ingår bestämmelser om återbetalning av tillgångar från pensionskassor som beviljar lagstadgade pensioner och förmåner. Tidigare var återbetalning av medel till delägare möjlig endast från en pensionskassa som beviljar tilläggsförmåner. Det nuvarande 3 mom. blir 5 mom.

I det nya 3 mom. föreskrivs om återbetalning av den överskjutande delen av verksamhetskapitalet till delägarna i en sådan situation som avses i 83 d § 2 mom. Om verksamhetskapitalet överskrider solvensgränsens fyrdubbla belopp och överskridningen kan anses vara bestående, kan den överskjutande delen med social- och hälsovårdsministeriets samtycke återbetalas till delägarna. När man uppskattar om överskridningen är bestående beaktas bl.a. verksamhetskapitalets sammansättning, fluktuationer i värderingsdifferensen samt om ansvarsskulden har utökats och om den målsatta zonens övre gräns därför också har höjts.

Enligt 4 mom. kan till delägarna i de fall som avses i 111 § återbetalas de medel som överskrider den i 132 § 2 och 3 mom. nämnda solvensgränsens dubbla belopp vid upplösning av pensionskassan. Återbetalning kan ske efter att pensionskassan har betalat sina skulder och fullgjort alla sina övriga förbindelser.

83 b §. Det föreslås att en ny 83 b § fogas till lagen. Paragrafen innehåller en allmän bestämmelse om verksamhetskapitalet i fråga om pensionskassor som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare. Bestämmelsen motsvarar i princip en motsvarande bestämmelse i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag. Avsikten är att med verksamhetskapitalet trygga de förmå-

ner som är försäkrade i pensionskassan trots förväntade fluktuationer i fråga om värdet och intäkterna av aktier, fastigheter, masskuldebrevslån och andra egendomsposter som utgör täckning för ansvarsskulden.

Med verksamhetskapital avses det belopp med vilket pensionskassans tillgångar och med dem jämförbara förbindelser kan anses överskrida pensionskassans skulder och andra med dem jämförbara förbindelser. Tillgångar, skulder och förbindelser definieras och uppskattas med beaktande av deras art enligt de grunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

Vid beräkning av verksamhetskapitalet dras det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. av från pensionskassans ansvarsskuld enligt APL. Detta är nödvändigt eftersom avsikten är att det tilläggsförsäkringsansvar som intas i pensionskassans ansvarsskuld på grund av sin art skall räknas till pensionskassans verksamhetskapital.

Till verksamhetskapitalet kan bl.a. räknas eget kapital, sådana frivilliga reserveringar som avses i 17 § bokföringslagen (655/1973), den positiva skillnaden mellan de gängse värdena och de bokföringsmässiga värdena av tillgångarna i bokslutet (s.k. värderingsdifferenser) och tilläggsförsäkringsansvaret. Social- och hälsovårdsministeriet kan dessutom på ansökan i verksamhetskapitalet godkänna en del av de framtida försäkringspremierna samt en betryggande säkerhet eller garanti, t.ex. en bankgaranti. Om poster som hänförs till verksamhetskapitalet bestäms närmare genom förordning.

83 c §. Det föreslås att en ny 83 c § fogas till lagen. Enligt förslaget skall paragrafen innehålla bestämmelser om solvenskraven för pensionskassor som bedriver verksamhet enligt APL. Avsikten med bestämmelserna är att för pensionskassornas del införa en mekanism som motsvarar solvenskraven för arbetspensionsförsäkringsbolagen.

I 1 mom. ingår en allmän bestämmelse om beräkningen av den solvensgräns som kraven gällande verksamhetskapital för pensionskassor grundar sig på. Solvensgränsen skall beräknas riskteoretiskt med beaktande av hur placeringarna är fördelade mellan olika tillgångsslag. Solvensgränsen skall motsvara det belopp av verksamhetskapitalet som med stor sannolikhet kan uppskattas räcka minst ett år under ofördelaktiga omständigheter. När solvensgränsen fastställs är det nödvändigt att ta hänsyn till på vilket sätt den är

beroende av olika tillgångsslag, eftersom riskerna i anslutning till placeringar varierar enligt tillgångsslag.

Om beräkningen av solvensgränsen skall enligt förslaget bestämmas genom förordning. I förordningen skall de olika tillgångsslagen indelas i grupper beroende på risken. Vidare skall det fastställas på vilket sätt minimibeloppet av verksamhetskapitalet i förhållande till pensionskassans ansvarsskuld är beroende av hur pensionskassans placeringar fördelar sig mellan dessa grupper. Då kan poster som beror på APL:s speciella karaktär dras av, exempelvis det obligatoriska ansvarsunderskottet, på ett sätt som bestäms närmare genom förordning.

Paragrafens 2 mom. kompletteras med en bestämmelse enligt vilken minimibeloppet av verksamhetskapitalet i en pensionskassa som bedriver verksamhet enligt APL skall vara en tredjedel av den i 1 mom. avsedda solvensgränsen. Eftersom det inte finns helt riskfria placeringar, skall minimibeloppet av verksamhetskapitalet oberoende av hur placeringarna är fördelade dock vara minst en procent av pensionskassans ansvarsskuld enligt APL. Härigenom uppnås samma trygghetsnivå som i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolagen. Närmare bestämmelser om vilka poster som bildar den del av verksamhetskapitalet som motsvarar minimibeloppet meddelas genom förordning. Avsikten med bestämmelsen är att egendomens värderingsdifferenser inte ensamma skall utgöra en för stor del av pensionskassans verksamhetskapital. Minimibeloppet av pensionskassans verksamhetskapital motsvarar detsamma som arbetspensionsförsäkringsbolagens garantibelopp.

83 d §. Det föreslås att en ny 83 d § fogas till lagen. I 1 mom. ingår en bestämmelse om den övre gränsen för verksamhetskapitalet i en pensionskassa som bedriver verksamhet enligt APL. Den övre gränsen föreslås vara fyra gånger så stor som pensionskassans solvensgräns. Den övre gränsen skall fastställas så att den förväntade fluktuationen i fråga om verksamhetskapitalet, som beror på värdet och avkastningen av placeringarna växlar, skall hålla sig inom den övre gränsen och den nedre gränsen för den målsatta zonen för verksamhetskapitalet. Om pensionskassans verksamhetskapital varaktigt överskrider den övre gränsen, kan verksamhetskapitalet anses ha blivit större än riskhanteringen nödvändigtvis förutsätter

och överskottet kan återbetalas till delägarna. Detta kan anses vara motiverat för att en tillräcklig överensstämmelse med arbetspensionsförsäkringsbolagens regler för verksamhetskapitalet skall uppnås, även om det i och för sig inte är nödvändigt att av pensionskassorna förutsätta en princip motsvarande bolagens skälighetsprincip i fråga om premienivån.

Om verksamhetskapitalet överskrider den övre gränsen skall pensionskassan vidta åtgärder för att smånigom återföra verksamhetskapitalet till den målsatta zonen. En överskridning av den övre gränsen kan dock också bero på tillfälliga fluktuationer på placeringsmarknaden, exempelvis värderingsdifferenser som uppkommer på grund av att värdet på aktierna förändras. I en sådan situation skulle det inte vara ändamålsenligt med tanke på solvensen att ålägga pensionskassan att genast upplösa sitt verksamhetskapital. Därför skall det enligt förslaget vara förbjudet att utöka tilläggsförsäkringsansvaret i en sådan situation. Om överskridningen av verksamhetskapitalets övre gräns däremot bedöms bli bestående, skall pensionskassan organisera sin verksamhet så att överskottet elimineras inom en rimlig tid och vid behov hos ministeriet ansöka om fastställande av nya beräkningsgrunder.

Det föreslås att paragrafens 2 mom. skall innehålla en bestämmelse om pensionskassans verksamhet inom den s.k. målsatta zonen. Enligt det föreslagna solvenssystemet har pensionskassan två olika möjligheter att behärska solvensen utöver möjligheten att göra ändringar i den normala placeringsverksamheten. Den första är att överföra överskott eller underskott av placeringsverksamheten till tilläggsförsäkringsansvaret. Med överskott eller underskott av placeringsverksamheten avses skillnaden mellan nettoavkastningen av pensionskassans placeringsverksamhet och det krav på avkastningen som förutsätts för ansvarsskulden, dvs. avkastningen av beräkningsräntan. Det andra viktiga sättet att behärska solvensen är möjligheten att använda försäkringspremierna för att stärka solvensen. Möjligheterna och skyldigheterna att utnyttja dessa medel skall vara olika beroende på pensionskassans solvens.

Inom den målsatta zonen kan överskott eller underskott av placeringsverksamhet fritt överföras till tilläggsförsäkringsansvaret. Pensionskassans styrelse beslutar årligen i

förskott om den ifrågavarande andelen. Vid överföringarna skall den kontinuitet som förutsätts enligt de långsiktiga målen i placeringsplanen iakttas. Eftersom solvensen redan anses vara på en tillräcklig nivå inom den målsatta zonen kan inte verksamhetskapitalet utökas fritt med hjälp av försäkringspremier. Likväl kan det t.ex. i en situation då verksamhetskapitalet till stor del består av osäkra poster vara motiverat att pensionskassan kan utöka tilläggsförsäkringsansvaret med hjälp av försäkringspremierna. En upplösning av tilläggsförsäkringsansvaret skall också vara möjlig i begränsad omfattning inom den målsatta zonen för att stabilisera nivån på pensionskassans försäkringspremier i andra situationer än när det finns ett underskott. Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om den målsatta zonen.

Enligt 3 mom. skall en pensionskassa utöka verksamhetskapitalet om det underskrider solvensgränsens dubbla belopp. Denna gräns kan kallas den nedre gränsen för den målsatta zonen för verksamhetskapitalet. Pensionskassan skall vara skyldig att utöka verksamhetskapitalet genom överföring av en del av det årliga överskottet av placeringsverksamheten till tilläggsförsäkringsansvaret. Pensionskassan kan utöka sitt verksamhetskapital också genom att bära upp försäkringspremier. Skyldigheten att öka verksamhetskapitalet skall vara desto större ju större gapet till den nedre gränsen för den målsatta zonen är. På motsvarande sätt kan tilläggsförsäkringsansvar användas för att täcka förluster av placeringsverksamheten på så sätt att överföringen är desto mer begränsad ju sämre pensionskassans solvens är. Tilläggsförsäkringsansvaret skall dock hållas på minst samma nivå som den ränteöverföring som görs under åren 1997—1999.

Enligt 4 mom. skall överskott av placeringsverksamheten i sin helhet överföras till tilläggsförsäkringsansvaret och det skall vara förbjudet att använda tilläggsförsäkringsansvaret för att täcka underskott av placeringsverksamheten om verksamhetskapitalet underskrider solvensgränsen. I så fall är pensionskassan också skyldig att använda försäkringspremierna för att stärka solvensen, om det inte på annat sätt är möjligt att höja verksamhetskapitalet i förhållande till solvensgränsen.

Enligt 5 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet meddela närmare föreskrif-

ter om tillämpningen av paragrafen.

83 e §. Det föreslås att en ny 83 e § fogas till lagen. I paragrafen föreslås bestämmelser med tanke på en sådan situation att solvenskraven för en pensionskassa som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare inte uppfylls.

Enligt 1 mom. skall en pensionskassa, om verksamhetskapitalet i fråga om verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare underskrider den i 83 c § 1 mom. avsedda solvensgränsens dubbla belopp, dvs. den målsatta zonen nedre gräns, göra upp en plan för att återföra pensionskassans verksamhetskapital till den målsatta zonen inom de närmaste åren. Planen skall vara en del av pensionskassans placeringsplan och innehålla ställningstaganden till pensionskassans försäkringspremie- och placeringspolitik. I fråga om pensionsförsäkringsbolagen finns ingen föreskrift som skulle motsvara den föreslagna bestämmelsen. Bestämmelsen motiveras med pensionskasseverksamhetens speciella karaktär. Pensionskassorna skall enligt förslaget till skillnad från bolagen kunna använda försäkringspremier för att stärka solvensen under förutsättning att det sker planmässigt. Avsikten är vidare att i pensionskassans verksamhetskapital inkludera poster som avviker från de poster som ingår i arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhetskapital på ett sätt som närmare bestäms genom förordning. Sådana poster är bl.a. poster som baserar sig på arbetsgivarföretagens betalningsskyldighet.

I 2 mom. intas en bestämmelse om en plan för återställande av en sund finansiell ställning för pensionskassan. Pensionskassans styrelse är skyldig att kontinuerligt följa med solvensen och, när det blir uppenbart att pensionskassans verksamhetskapital underskrider den i 83 c § 1 mom. avsedda solvensgränsen, skall pensionskassan utan dröjsmål tillställa social- och hälsovårdsministeriet för godkännande en plan för återställande av en sund finansiell ställning. Av planen för återställande av en sund finansiell ställning skall framgå att pensionskassans solvens genom en ökning av försäkringspremierna eller på annat sätt kommer att överskrida solvensgränsen inom ett år eller av särskilda skäl med ministeriets tillåtelse högst inom två år. Vid beräkning av solvensen kan härvid den del av pensionskassans utjämningsansvar beaktas med vilket utjämningsansvaret överskrider minimibeloppet

enligt beräkningsgrunderna. Detta förfarande motsvarar de bestämmelser som gäller arbetspensionsförsäkringsbolagen. Pensionskassan skall då ha möjlighet att med hjälp av försäkringspremierna under två räkenskapsperioder korrigera verksamhetskapalet så att det överskrider minimikraven. Pensionskassan kan också använda sig av andra möjligheter, t.ex. en ny inriktning för placeringsverksamheten, vilket eventuellt är ett sätt att snabbt påverka gränserna för verksamhetskapalet. Om man inte lyckas genomföra de åtgärder som anges i planen skall åtgärder för upplösning av pensionskassan och överföring av ansvaret vidtas på det sätt som bestäms i 111 § 1 mom. 4 punkten. Den föreslagna bestämmelsen motsvaras i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolagen av en påföljd för underskridande av verksamhetskapalets minimibelopp.

I 3 mom. intas en bestämmelse enligt vilken en pensionskassa som bedriver verksamhet enligt APL och vars verksamhetskaptal underskrider det i 83 c § 2 mom. avsedda minimibeloppet utan dröjsmål skall tillställa social- och hälsovårdsministeriet för godkännande en plan för kortfristig finansiering. Av planen skall framgå på vilket sätt man ämnar höja pensionskassans verksamhetskaptal så att det överskrider minimibeloppet av verksamhetskapalet inom tre månader. Av särskilt vägande skäl kan ministeriet förlänga tiden med ytterligare tre månader.

Enligt 4 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av paragrafen.

111 §. Det föreslås att en ny 4 punkt fogas till 1 mom. enligt vilken en pensionskassa skall upplösas, om pensionskassan inte inom den i lag föreskrivna tiden och i enlighet med 83 e § 2 eller 3 mom. har genomfört en plan för återställande av en sund finansiell ställning eller en plan för kortfristig finansiering.

132 §. Det föreslås att till paragrafen fogas nya 2 och 3 mom., som gäller beaktande av verksamhetskapalet vid överföring av ansvar som motsvarar pensioner och andra förmåner enligt lagen om pension för arbetstagare till en övertagande försäkringsanstalt. De nuvarande 2—5 mom. blir 4—7 mom.

I en pensionskassa kan en överföring av ansvaret både vara obligatorisk i en situation som avses i 111 § 1 mom. och frivillig enligt 111 § 3 mom. En orsak till obligatorisk upplösning av pensionskassan kan t.ex. vara

att man inte lyckas genomföra åtgärder för återställande av en sund finansiell ställning enligt de nya solvensreglerna.

Enligt det nya 2 mom. som fogas till paragrafen skall vid en obligatorisk överföring av ansvaret det återstående verksamhetskapalet i sin helhet överföras till den andra försäkringsanstalten. Eftersom i planen för återställande av en sund finansiell ställning har förutsatts att solvensgränsen uppnås, skall detta belopp överföras vid överföringen av ansvaret. Delägarnas skyldighet att betala premier förblir i kraft tills solvensgränsen uppnås. Om man inte lyckas driva in premien, överförs återstoden av verksamhetskapalet till den övertagande försäkringsanstalten. Vid obligatorisk överföring av ansvaret kan pensionskassans verksamhetskaptal dock i en del situationer överskrida solvensgränsens dubbla belopp. Härvid tillämpas bestämmelserna om frivillig överföring av ansvaret i 3 mom.

I 3 mom. föreslås att ett belopp av verksamhetskapalet som kan uppgå till den målsatta zonens nedre gräns vid överföring av ansvaret skall överföras till den övertagande försäkringsanstalten, när ansvarsöverföringen grundar sig på ett frivilligt beslut. Ett eventuellt underskott skall kompletteras före överföringen, och ett överskott kan å sin sida återbetalas till delägarna. Detta förfarande kan anses vara tillräckligt trygghet, och det motiveras av skälighetsprincipen både i fråga om det överlåtande och det övertagande beståndet.

Avsikten är att i verksamhetskapalet inkludera sådana poster som vid överföring av ansvaret inte som sådana kan överföras till den övertagande pensionsanstalten, utan de skall ersättas med andra tillgångar. Sådana poster är t.ex. poster av verksamhetskaptal som grundar sig på delägarnas framtida försäkringspremier. Genom en förordning som kommer att utfärdas om poster som skall hänföras till verksamhetskaptal bestäms att dessa poster inte skall hänföras till verksamhetskapalet vid ansvarsöverföring.

En pensionskassa kan överföra en del av ansvaret t.ex. i fråga om en viss delägars arbetstagare. Vid överföring av en del av ansvaret skall förfarandet vara detsamma som i 3 mom. Solvensgränsen skall räknas ut på basis av de tillgångar som utgör täckning för den ansvarsskuld som skall överföras.

Den del av verksamhetskapalet som över-

skrider beloppen enligt 2 och 3 mom. kan återbetalas till delägarna så som föreskrivs i 83 a § 4 mom.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998. Lagens 79 § 2 mom. och bestämmelserna i 83 d § om utökning av tilläggsförsäkringsansvaret träder dock i kraft den 31 december 1997. Med beaktande av övergångsperioderna för bestämmelserna om täckning när de gäller de olika tillgångsslagens maximibelopp föreslås att de bestämmelser som gäller verksamhetskapi- talets solvensgräns och minimibelopp träder i kraft under åtta år så att en åttondedel av kraven uppfylls 1998, två åttondedelar 1999 och att förfarandet fortsätter på motsvarande sätt under de följande åren så att kraven träder i kraft i sin fulla utsträckning år 2005.

Bestämmelserna om den målsatta zonens nedre gräns träder i kraft så att övergångstiden för det dubbla beloppet av verksamhetskapi- talet är två år, varvid hälften av gränsen träder i kraft den 1 januari 1998 och tre fjärdedelar den 1 januari 1999, och hela beloppet den 1 januari 2000. Genom detta förfarande behöver man inte förutsätta att styrelsen gör upp en plan under ikraftträdelseperioden, om pensionskassans solvens förbättras under övergångsperioden så att den finns inom den målsatta zonen.

Under den period då solvensbestämmelserna träder i kraft åren 1998—2005 utfärdar social- och hälsovårdsministeriet bestämmelser om överföring och återbetalning av verksamhetskapi- talet. Bestämmelserna skall bl.a. begränsa användningen av den verksamhetskapi- talpost som avses i ikraftträdelsebestämmelsens 4 mom. i lagen om ändring

av APL (1293/1996) och som har influtit genom ränteöverföringar enligt APL-syste- met åren 1997—1999, för andra ändamål än för stärkande av pensionsanstaltens verk- samhetskapi- tal.

I fråga om pensionskassor som bedriver både lagstadgad och annan pensionsförsä- ring träder bestämmelserna i 83 c, 83 d och 83 e § dock i kraft den 1 januari 1999, och indexförhöjningsansvaret enligt 79 § 2 mom. tillämpas från samma tidpunkt, som också utgör gräns för när en pensionskassas till- gångar i fråga om den lagstadgade verksam- heten och annan verksamhet skall skiljas åt enligt 8 § 2 mom. Bestämmelsen i 8 § 2 mom. om åtskiljandet av medel i fråga om pensionskassor som bedriver både lagstad- gad och annan pensionsförsäkring träder i kraft den 1 januari 1999. Solvenskraven trä- der då i kraft så att beloppen är lika stora som för pensionskassor som bedriver endast lagstadgad verksamhet.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Genom förordning föreskrivs om förslagen gällande sänkning av solvensgränsen för en pensionskassa som bedriver lagstadgad pen- sionsförsäkringsverksamhet och de poster som skall hänföras till en pensionskassas verksamhetskapi- tal. Social- och hälsovårds- ministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av förordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan före- läggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om försäkringskassor

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) rubriken för 7 kap., 79 § 2 mom. och 111 § 1 mom. 2 och 3 punkten,

av dessa lagrum 79 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1296/1996, samt

fogas till 8 § ett nytt 2 mom., till 83 a §, sådan den lyder i lag 1777/1995, nya 3 och 4 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., till lagen nya 83 b—83 e §, till 111 § 1 mom. en ny 4 punkt samt till 132 § nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2—5 mom. blir 4—7 mom., som följer:

8 §

Tillgångarna och skulderna samt intäkterna och kostnaderna för en pensionskassa som bedriver lagstadgad verksamhet skall hållas åtskilda i fråga om den lagstadgade verksamheten och annan verksamhet, så som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer.

7 kap.

Försäkringspremier, ansvarsskuld och verksamhetskaptal

79 §

Premieansvaret motsvarar kapitalvärdet av de utbetalningar som beror på framtida försäkringsfall enligt gällande förbindelser samt av övriga utgifter för dessa förbindelser, minskat med kapitalvärdet av framtida försäkringspremier. I fråga om en pensionskassa som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring betraktas som premieansvar också ett tilläggsförsäkringsansvar som syftar till att upprätthålla solvensen. Tilläggsförsäkringsansvaret kan användas till att täcka en förlust som uppkommit till följd av att grunderna för beräkning av ansvarsskulden ändrats samt till att täcka även andra förluster och till att nedsätta försäkringspremierna så som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer. Som premieansvar för pensionskassor som bedriver också annan än enbart lagstadgad pensionsförsäkring betraktas också sådant ansvar som är avsett för framtida förhöjningar av de försäkrades förmåner och som uppfyller de villkor som ministeriet bestämmer om (*indexförhöjningsansvar*). Enligt grunderna för detta ansvar får ansvaret inte användas till att täcka annan förlust än en sådan som har uppkommit till följd av att grunderna för beräkning av ansvarsskulden ändrats.

83 a §

Om pensionskassans verksamhetskaptal i fråga om verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare överskrider det fyrdubbla beloppet av den solvensgräns som avses i 83 d § 1 mom., kan den överskjutande delen under de förutsättningar som anges i

nämnda paragraf med social- och hälsovårdsministeriets samtycke återbetalas till delägarna.

Till delägarna kan, i det fall som avses i 111 §, de medel som överstiger det belopp som avses i 132 § 2 och 3 mom. återbetalas, förutsatt att pensionskassan har betalat sina skulder och fullgjort alla sina övriga förbindelser.

83 b §

Med pensionskassans verksamhetskaptal i fråga om verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare avses det belopp med vilket pensionskassans tillgångar för denna verksamhet och andra därmed jämförbara förbindelser överskrider pensionskassans skulder och andra därmed jämförbara förbindelser som uppkommer i denna försäkringsverksamhet. Vid beräkningen av ansvarsskulden beaktas inte det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. Genom förordning bestäms närmare om de poster som skall hänföras till verksamhetskaptalet. Pensionskassans tillgångar, skulder och förbindelser bestäms och värderas med beaktande av deras art enligt de grunder som bestäms av social- och hälsovårdsministeriet.

83 c §

Den solvensgräns som gäller pensionskassans verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare skall bestämmas så att den riskteoretiskt motsvarar behovet av verksamhetskaptal för ett år, med beaktande av hur de placeringar som avser denna verksamhet fördelar sig mellan olika tillgångsslag. Om hur solvensgränsen skall beräknas och om de poster som skall hänföras till denna bestäms närmare genom förordning.

Minimibeloppet av det verksamhetskaptal som avses i 83 b § är en tredjedel av solvensgränsen, dock minst en procent av pensionskassans ansvarsskuld enligt lagen om pension för arbetstagare som avses i 79 § 2 mom. Det belopp som motsvarar minimibeloppet av verksamhetskaptalet skall bestå av sådana poster om vilka bestäms genom förordning.

83 d §

Om verksamhetskaptalet överskrider det fyrdubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., får överföringar till det till-

läggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. inte göras. Om överskridningen av verksamhetskapalet kan betraktas som bestående, skall pensionskassan ordna sin verksamhet så att verksamhetskapalet sjunker under den ovan angivna gränsen med beaktande av vad som genom förordning bestäms om de poster som skall hänföras till verksamhetskapalet.

Om verksamhetskapalet underskrider det fyrdubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., men överskrider solvensgränsens dubbla belopp, kan pensionskassan överföra överskottet i placeringsverksamheten eller en del av det till tilläggsförsäkringsansvaret eller upplösa detta till den del det motsvarar underskottet i placeringsverksamheten. Dessutom kan tilläggsförsäkringsansvaret utökas och upplösas i begränsad utsträckning med användning av försäkringspremierna.

Om verksamhetskapalet överskrider solvensgränsen i 83 c § 1 mom. men underskrider solvensgränsens dubbla belopp, skall pensionskassan överföra överskottet i placeringsverksamheten till sitt tilläggsförsäkringsansvar. Pensionskassan kan i begränsad utsträckning använda tilläggsförsäkringsansvaret för att täcka underskottet i placeringsverksamheten.

Om verksamhetskapalet underskrider solvensgränsen i 83 c § 1 mom. skall överskottet i placeringsverksamheten i sin helhet överföras till det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. och ett underskott i placeringsverksamheten får då inte täckas med tilläggsförsäkringsansvaret. Om verksamhetskapalet inte uppgår till minst beloppet för solvensgränsen och pensionskassans solvens inte kan förbättras på något annat sätt skall verksamhetskapalet utökas med användning av försäkringspremier.

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

83 e §

En pensionskassa som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet med ett verksamhetskapi tal som underskrider det dubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., skall göra upp en plan för att stärka pensionskassans solvens (*styrelsens plan*).

Om verksamhetskapalet underskrider den solvensgräns som bestäms i 83 c § 1 mom., skall pensionskassan utan dröjsmål för god-

kännande tillställa social- och hälsovårdsministeriet en plan för återställande av en sund finansiell ställning för pensionskassan. Planen för återställande av en sund finansiell ställning skall visa att pensionskassans verksamhetskapi tal genom en ökning av försäkringspremierna eller på något annat sätt inom ett år, eller av särskilda skäl med tillstånd av ministeriet inom högst två år, överskrider solvensgränsen.

Om verksamhetskapalet underskrider minimibeloppet av verksamhetskapalet enligt 83 c § 2 mom., skall pensionskassan utan dröjsmål för godkännande tillställa social- och hälsovårdsministeriet en plan för kortfristig finansiering. Finansieringsplanen skall visa att pensionskassans verksamhetskapi tal genom en ökning av försäkringspremierna eller på något annat sätt inom tre månader överskrider minimibeloppet av verksamhetskapalet. Om de åtgärder som anges i finansieringsplanen inte har vidtagits inom denna tid, kan ministeriet av särskilt vägnad skäl bevilja förlängd tid om högst tre månader.

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

111 §

En försäkringskassa skall träda i likvidation och upplösas

2) om bokslutet utvisar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det belopp som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt i stadgarna och om underskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden uppbbringats till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna,

3) om kassan enligt stadgarna skall upplösas, eller

4) om en pensionskassa inte inom i lag föreskriven tid och i enlighet med 83 e § 2 eller 3 mom. har genomfört en plan för återställande av en sund finansiell ställning eller en plan för kortfristig finansiering.

132 §

När ansvar som motsvarar pensioner och andra förmåner som baserar sig på lagen om pension för arbetstagare överförs till en övertagande försäkringsanstalt i en situation som avses i 111 § 1 mom., skall sådant

verksamhetskaptal som avses i 83 b § överförs till minst ett belopp som motsvarar solvensgränsen i 83 c § 1 mom., dock högst solvensgränsens dubbla belopp, så som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Verksamhetskaptalet kan till övriga delar återbetalas till delägarna så som bestäms i 83 a § 4 mom.

När ansvar som motsvarar pensioner och andra förmåner som baserar sig på lagen om pension för arbetstagare överförs till en övertagande försäkringsanstalt i en situation som avses i 111 § 3 mom., skall det verksamhetskaptal som avses i 83 b § beaktas upp till det dubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom. så som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Verksamhetskaptalet kan till övriga delar återbetalas till delägarna så som bestäms i 83 a § 4 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998. Lagens 79 § 2 mom. träder dock i kraft den 31 december 1997 och 8 § 2 mom. den 1 januari 1999. Lagens 83 d § tillämpas dock i fråga om överföringar till tilläggsförsäkringsansvaret från den 31 december 1997.

Utan hinder av vad som bestäms i 83 c § är solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskaptalet i fråga om en pensionskassa som registrerats innan denna lag

träder i kraft och som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet, 1998 en åttonde del och 1999 två åttendedelar av solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskaptalet i 83 c §. Under de följande åren fram till år 2005 är solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskaptalet på motsvarande sätt det antal åttendedelar av solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskaptalet i 83 c § som de gångna kalenderåren utvisar.

Utan hinder av 83 d § 2 mom. är dock den gräns som motsvarar solvensgränsens dubbla belopp, 1998 hälften av det fulla beloppet och 1999 tre fjärdedelar av det fulla beloppet.

Utan hinder av vad som i 83 a § och 132 § bestäms om överföring av verksamhetskaptalet, skall åren 1998—2005 dock iakttas de bestämmelser som social- och hälsovårdsministeriet utfärdar.

Lagens 83 c, 83 d, och 83 e § samt i fråga om indexförhöjningsansvaret 79 § 2 mom. tillämpas dock från den 1 januari 1999 på en sådan pensionskassa vid vilken utöver lagstadgat pensionskydd har ordnats också ett kompletterande tilläggsskydd.

På de ansökningar om överföring av ansvar som är anhängiga vid social- och hälsovårdsministeriet innan denna lag träder i kraft tillämpas dock fortfarande de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft.

Helsingfors den 7 november 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister
Sinikka Mönkäre

Lag

om ändring av lagen om försäkringskassor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) rubriken för 7 kap., 79 § 2 mom. och 111 § 1 mom. 2 och 3 punkten,
 av dessa lagrum 79 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1296/1996, samt
fogas till 8 § ett nytt 2 mom., till 83 a §, sådan den lyder i lag 1777/1995, nya 3 och 4 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 5 mom., till lagen nya 83 b—83 e §, till 111 § 1 mom. en ny 4 punkt samt till 132 § nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2—5 mom. blir 4—7 mom., som följer:

Gällande lydelse

7 kap.

Försäkringspremier och ansvarsskuld

Föreslagen lydelse

8 §

Tillgångarna och skulderna samt intäkterna och kostnaderna för en pensionskassa som bedriver lagstadgad verksamhet skall hållas åtskilda i fråga om den lagstadgade verksamheten och annan verksamhet, på det sätt som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer.

7 kap.

Försäkringspremier, ansvarsskuld och verksamhetskapital

79 §

Premieansvaret motsvarar kapitalvärdet av de utbetalningar som beror på framtida försäkringsfall enligt gällande förbindelser samt av övriga utgifter för dessa förbindelser, minskat med kapitalvärdet av framtida försäkringspremier. *Som premieansvar betraktas också ett tilläggsförsäkringsansvar som motsvarar det ansvar pensionskassan föranleds genom överföringar enligt 4 mom. i ikraftträdelsestadgandet i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare (1293/1996).*

Premieansvaret motsvarar kapitalvärdet av de utbetalningar som beror på framtida försäkringsfall enligt gällande förbindelser samt av övriga utgifter för dessa förbindelser, minskat med kapitalvärdet av framtida försäkringspremier. *I fråga om en pensionskassa som bedriver lagstadgad pensionsförsäkring betraktas som premieansvar också ett tilläggsförsäkringsansvar som syftar till att upprätthålla solvensen. Tilläggsförsäkringsansvaret kan användas till att täcka en förlust som uppkommit till följd av att grunderna för beräkning av ansvarsskulden ändrats samt till att täcka även andra förluster och till att nedsätta försäkringspremierna så som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer. Som premieansvar för pensionskassor som bedriver också annan än enbart*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

lagstadgad pensionsförsäkring betraktas också sådant ansvar som är avsett för framtida förhöjningar av de försäkrades förmåner och som uppfyller de villkor som ministeriet bestämmer om (indexförhöjningsansvar). Enligt grunderna för detta ansvar får ansvaret inte användas till att täcka annan förlust än en sådan som har uppkommit till följd av att grunderna för beräkning av ansvarsskulden ändrats.

83 a §

Om pensionskassans verksamhetskapital i fråga om verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare överskrider det fyrdubbla beloppet av den solvensgräns som avses i 83 d § 1 mom., kan den överskjutande delen under de förutsättningar som anges i nämnda paragraf med social- och hälsovårdsministeriets samtycke återbetalas till delägarna.

Till delägarna kan, i det fall som avses i 111 §, de medel som överstiger det belopp som avses i 132 § 2 och 3 mom. återbetalas, förutsatt att pensionskassan har betalat sina skulder och fullgjort alla sina övriga förbindelser.

83 b §

Med pensionskassans verksamhetskapital i fråga om verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare avses det belopp med vilket pensionskassans tillgångar för denna verksamhet och andra därmed jämförbara förbindelser överskrider pensionskassans skulder och andra därmed jämförbara förbindelser som uppkommer i denna försäkringsverksamhet. Vid beräkningen av ansvarsskulden beaktas inte det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. Genom förordning bestäms närmare om de poster som skall hänföras till verksamhetskapitalet. Pensionskassans tillgångar, skulder och förbindelser bestäms och värderas med beaktande av deras art enligt de grunder som social- och hälsovårdsministeriet beslutar om.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

83 c §

Den solvensgräns som gäller pensionskassans verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare skall bestämmas så att den riskteoretiskt motsvarar behovet av verksamhetskaptal för ett år, med beaktande av hur de placeringar som avser denna verksamhet fördelar sig mellan olika tillgångsslag. Om hur solvensgränsen skall beräknas och om de poster som skall hänföras till denna bestäms närmare genom förordning.

Minimibeloppet av det verksamhetskaptal som avses i 83 b § är en tredjedel av solvensgränsen, dock minst en procent av pensionskassans ansvarsskuld enligt lagen om pension för arbetstagare som avses i 79 § 2 mom. Det belopp som motsvarar minimibeloppet av verksamhetskaptalet skall bestå av sådana poster om vilka bestäms genom förordning.

83 d §

Om verksamhetskaptalet överskrider det fyrdubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., får överföringar till det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. inte göras. Om överskridningen av verksamhetskaptalet kan betraktas som bestående, skall pensionskassan ordna sin verksamhet så att verksamhetskaptalet sjunker under den ovan angivna gränsen med beaktande av vad som genom förordning bestäms om de poster som skall hänföras till verksamhetskaptalet.

Om verksamhetskaptalet underskrider det fyrdubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., men överskrider solvensgränsens dubbla belopp, kan pensionskassan överföra överskottet i placeringsverksamheten eller en del av det till tilläggsförsäkringsansvaret eller upplösa detta till den del det motsvarar underskottet i placeringsverksamheten. Dessutom kan tilläggsförsäkringsansvaret utökas och upplösas i begränsad utsträckning med användning av försäkringspremierna.

Om verksamhetskaptalet överskrider solvensgränsen i 83 c § 1 mom. men underskrider solvensgränsens dubbla belopp, skall pensionskassan överföra överskottet i placeringsverksamheten till sitt tilläggsförsäkringsansvar. Pensionskassan kan i begränsad

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utsträckning använda tilläggsförsäkringsansvaret för att täcka underskottet i placeringsverksamheten.

Om verksamhetskapitalet underskrider solvensgränsen i 83 c § 1 mom. skall överskottet i placeringsverksamheten i sin helhet överföras till det tilläggsförsäkringsansvar som avses i 79 § 2 mom. och ett underskott i placeringsverksamheten får då inte täckas med tilläggsförsäkringsansvaret. Om verksamhetskapitalet inte uppgår till minst beloppet för solvensgränsen och pensionskassans solvens inte kan förbättras på något annat sätt skall verksamhetskapitalet utökas med användning av försäkringspremier.

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

83 e §

En pensionskassa som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet med ett verksamhetskapital som underskrider det dubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom., skall göra upp en plan för att stärka pensionskassans solvens (styrelsens plan).

Om verksamhetskapitalet underskrider den solvensgräns som bestäms i 83 c § 1 mom., skall pensionskassan utan dröjsmål för godkännande tillställa social- och hälsovårdsministeriet en plan för återställande av en sund finansiell ställning för pensionskassan. Planen för återställande av en sund finansiell ställning skall visa att pensionskassans verksamhetskapital genom en ökning av försäkringspremierna eller på något annat sätt inom ett år, eller av särskilda skäl med tillstånd av ministeriet inom högst två år, överskrider solvensgränsen.

Om verksamhetskapitalet underskrider minimibeloppet av verksamhetskapitalet enligt 83 c § 2 mom., skall pensionskassan utan dröjsmål för godkännande tillställa social- och hälsovårdsministeriet en plan för kortfristig finansiering. Finansieringsplanen skall visa att pensionskassans verksamhetskapital genom en ökning av försäkringspremierna eller på något annat sätt inom tre månader överskrider minimibeloppet av verksamhetskapitalet. Om de åtgärder som anges i finansieringsplanen inte har vidtagits inom denna tid, kan ministeriet av särskilt vägan-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

de skäl bevilja förlängd tid om högst tre månader.

Social- och hälsovårdsministeriet meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna paragraf.

111 §

En försäkringskassa skall träda i likvidation och upplösas:

2) om bokslutet utvisar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det belopp som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt i stadgarna och om undertskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden uppbringats till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna, *eller*

3) om kassan enligt stadgarna skall upplösas.

2) om bokslutet utvisar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det belopp som social- och hälsovårdsministeriet har fastställt i stadgarna och om undertskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden uppbringats till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna,

3) om kassan enligt stadgarna skall upplösas, *eller*

4) *om en pensionskassa inte inom i lag föreskriven tid och i enlighet med 83 e § 2 eller 3 mom. har genomfört en plan för återställande av en sund finansiell ställning eller en plan för kortfristig finansiering.*

132 §

När ansvar som motsvarar pensioner och andra förmåner som baserar sig på lagen om pension för arbetstagare överförs till en övertagande försäkringsanstalt i en situation som avses i 111 § 1 mom., skall sådant verksamhetskapital som avses i 83 b § överföras till minst ett belopp som motsvarar solvensgränsen i 83 c § 1 mom., dock högst solvensgränsens dubbla belopp, så som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Verksamhetskapitalet kan till övriga delar återbetalas till delägarna så som bestäms i 83 a § 4 mom.

När ansvar som motsvarar pensioner och andra förmåner som baserar sig på lagen om pension för arbetstagare överförs till en övertagande försäkringsanstalt i en situation som avses i 111 § 3 mom., skall det verksamhetskapital som avses i 83 b § beaktas upp till det dubbla beloppet av solvensgränsen i 83 c § 1 mom. så som social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Verksamhetskapitalet kan till övriga delar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

återbetalas till delägarna så som bestäms i 83 a § 4 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998. Lagens 79 § 2 mom. träder dock i kraft den 31 december 1997 och 8 § 2 mom. den 1 januari 1999. Lagens 83 d § tillämpas dock i fråga om överföringar till tilläggsförsäkringsansvaret från den 31 december 1997.

Utan hinder av vad som bestäms i 83 c § är solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskapitalet i fråga om en pensionskassa som registrerats innan denna lag träder i kraft och som bedriver lagstadgad pensionsförsäkringsverksamhet, 1998 en åttondedel och 1999 två åttondedelar av solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskapitalet i 83 c §. Under de följande åren fram till år 2005 är solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskapitalet på motsvarande sätt det antal åttondedelar av solvensgränsen och minimibeloppet av verksamhetskapitalet i 83 c § som de gångna kalenderåren utvisar.

Utan hinder av 83 d § 2 mom. är dock den gräns som motsvarar solvensgränsens dubbla belopp, 1998 hälften av det fulla beloppet och 1999 tre fjärdedelar av det fulla beloppet.

Utan hinder av vad som i 83 a § och 132 § bestäms om överföring av verksamhetskapitalet, skall åren 1998—2005 dock iakttas de bestämmelser som social- och hälsovårdsministeriet utfärdar.

Lagens 83 c, 83 d § och 83 e § samt i fråga om indexförhöjningsansvaret 79 § 2 mom. tillämpas dock från den 1 januari 1999 på en sådan pensionskassa vid vilken utöver lagstadgat pensionsskydd har ordnats också ett kompletterande tillägsskydd.

På de ansökningar om överföring av ansvar som är anhängiga vid social- och hälsovårdsministeriet innan denna lag träder i kraft tillämpas dock fortfarande de bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft.
